

**Приложението на програмата
Развитие на критическото мислене чрез
четене и писане (RWCT)
В часовете по литература**

За да илюстрирам прилагането на програмата *Развитие на критическото мислене чрез четене и писане (RWCT)* в часовете по литература, предлагам на вниманието ви следния блок от уроци по западноевропейска литература и руска класическа литература. Те са проведени от мен със собствените ми ученици. Необходимо е да отбележа, че учениците са запознати предварително с особеностите на литературния процес, с биографиите на писателите, със сюжета и композиционните особености на отделните творби.

Целта на уроците е да се интерпретират общочовешки, нравствено-етични и философски проблеми и да се характеризират образите на героите.

Представен е тристепенният модел на програмата, който не е задължителен (в различни уроци може да се използват само отделни стратегии) – *събуждане на интерес* (например чрез *мозъчна атака*), *осмисляне на текста* (работа с текст и изпълнение на поставената задача) и *рефлексия* (представяне и осмисляне на наученото).

УРОК №1

**„Червено и черно”
(2 учебни часа)**

Първа степен
Събуждане на интерес

В началото на часа поставям задача за мозъчна атака:
(На дъската са изписани две понятия: ЧЕРВЕНО и ЧЕРНО)

***Определете Въз основа на житейския опит и познанията,
които имате, какви асоциации предизвикват тези два цвята!***

Работим всички заедно, като учениците посочват ключови понятия, свързани със символиката на тези два цвята; аз ги записвам на дъската, а учениците – в своите тетрадки. (Време за работа – 5 минути)

ЧЕРВЕНО

любов
ревност
щастие
роза
страст
красота
пламъци в ада
кръв
борба

ЧЕРНО

нещастие
смърт
ненавист
нощ
омраза
мъка
страдание
сълзи
духовенство

След като с тази задача вече съм събудила интерес към проблематиката на творбата, постепенно преминавам към заглавието на романа и темата на урока. Задавам въпроса:

Защо романът се нарича „Червено и черно“?

(Време за коментар – 3 минути)

Учениците изказват различни предположения: *любов, страст, смърт.*

Връщаме се към символиката на цветовете и отбелязваме с „плюс“ (+) и „минус“ (–) кои понятия и по какъв начин са свързани с проблематиката и героите от романа. (Време за работа – 5 минути)

ЧЕРВЕНО

- любов +
- ревност –
- щастие +
- роза +
- страст –
- красота +
- пламъци в ага –
- кръв +
- борба –

ЧЕРНО

- нещастие +
- смърт +
- ненавист +
- нощ +
- омраза +
- мъка +
- страдание +
- сълзи +
- духовенство +

Извод: Заглавието на романа кодира в себе си символните значения на двата цвята, като представя идеята за самоутвърждаването и успеха. *Червеното* е самопознанието, енергията, триумфът, а *черното* е притворството, страхът, смъртта. *Червен* е пътят към армията и воинската слава, *черен* – пътят към семинарията и църковната кариера. *Червеното* е любовта и самоизграждането, а *черното* – омразата и саморазрушението.

Записваме на дъската заглавие:

**Светът на любовта, омразата и лицемерието
В романа на Стендал „Червено и черно“**

Втора степен
Осмисляне на текста

Класът е разделен на 5 работни групи (обикновено ги разделя учителят – на случаен принцип). Опитът показва, че най-добре работещи са групите от 4-6 човека.

Всяка група работи с текстовете от Христоматията; времето за изпълнение на задачата е 25 минути.

Задачи на групите:

I група: Представете чрез схема или „паяжина“ чувствата (вълненията, трепетите, състоянията) и взаимоотношенията между отделните герои.

II група: Сравнете Жулиен Сорел с граф Монте Кристо и Тартюф. По какво си приличат и по какво се различават?

III група: Съставете кръстословица с основа „червено и черно“, като използвате ключови за развитието на сюжета и характеристиката на героите понятия!

IV група: Сравнете чрез Вен-диаграма двете жени, отдали любовта си на Жулиен Сорел!

V група: Изтъкнете аргументи „За“ и „Против“ интимната връзка между г-жа дьо Ренал и Жулиен Сорел! Осъждате ли героинята, или я оправдавате?

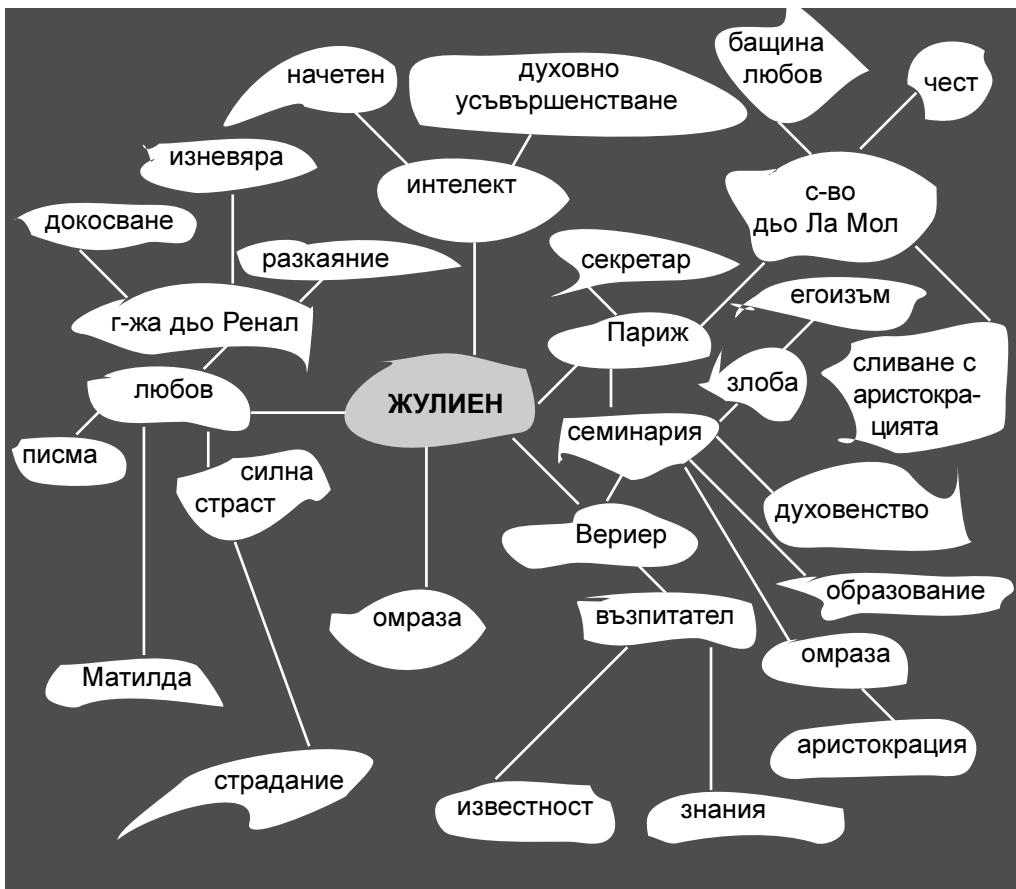
След като групите изпълнят задачите си върху постери, техните говорители представят своя отговор пред класа. Всички ученици слушат и записват отговорите на другите групи в тетрадките си.

**Трета степен
Рефлексия**

Ротационен принцип – всяка група представя и обяснява своя отговор върху постера (Време за работа – 30 минути)

Примерни отговори:

Отговор на задача 1.

Отговор на задача 2.

граф Монте Кристо

започва да мрази аристократите по време на излежаване на присъдата;
Мерседес се омъжва за друг, но не престава да го обича

омраза и мъст; тръгват от нищетата и са готови да постигнат своите цели; били са в затвора с несправедлива присъда; интелигентни, начетени; стремеж към духовно извисяване

Жулиен Сорел

мрази аристократите;
г-жа дьо Ренал го обича с истинска страст на жена, докато Матилда вижда у него собствения си идеал

лицемерие;
живее в дома на своя покровител, а му се отплаща със завист, измама и съблазняване

Тартюф

справедливо осъден;
Елмира го изобличава

Отговор на задача 3.

	о	т	е	г	ч	е	н	и	е										
					в	е	р	и	е	р									
				п	а	р	и	ж											
	л	ю	б	о	в														
					с	е	м	и	н	а	р	и	я						
о	т	ч	а	я	н	и	е												
						о	т	м	ъ	щ	е	н	и	е					
						и	з	н	е	в	я	р	а						
	о	г	о	р	ч	е	н	и	е										
				п	р	е	в	ъ	з	х	о	д	с	т	в	о			
						р	е	в	н	о	с	т							
						н	е	н	а	в	и	с	т						
						о	м	р	а	з	а								

Учениците тълкуват как всяко едно понятие е свързано със сюжета и героите на романа.

Отговор на задача 4.

Отговор на задача 5.

За	Против
истинска любов; ново начало; има право на щастие; право на избор; сама решава съдбата си	има съпруг; нарушава семейните традиции има съпруг; любовта ѝ е породена от презрението на Жулиен; заради последиците; егоизъм

Допълнителна задача:

Всяка група да напише петстишие, в което основна е една от следните думи: Жулиен, страст, любов, омраза, лицемерие.
(Време за работа – 10 минути)

Пример от изпълнението на допълнителната задача:

ЖУЛИЕН

*Безскрупулен и жесток.
Четящ, любящ, но и отмъщаващ.
Страда силно и преодолява трудности.
Ум и интелект.*

След приключване на представянията непременно трябва да се направи **оценка за работата на класа**. По време на нея задължително отбелязвам силните страни в работата на всяка група, както и слабостите, допуснати в конкретния учебен час. (Време за оценяване – 2 минути)

В края на часа поставям **задача за домашна работа:**

**Напишете есе на тема:
„Любовта не търси равенство, а го сама създава“**

Ето и два откъса от ученически есета, свързани с изпълнението на задачата:

Нима е важно дали си стар, или млад; богат или беден – щом душата зове към любов, нежност и топлина. Понякога разумът и сърцето застават един срещу друг за двубой и тогава ние сме длъжни да се подчиним на чувствата. Нали затова живеем – за да сме щастливи...

Когато човек е истински влюбен, не се подчинява на разума, а се води изцяло само от сърцето, от чувствата...
Не се интересува от това, какъв е обектът на любовта му – млад или